HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מחלוקת בעוקר הגוף דעבודת כוכבים וקיום מקצת וביטול מקצת דעבודת כוכבים דרחמנא אמר [1]מן הדרך אפילו מקצת הדרך אבל עוקר הגוף דשאר מצות דברי הכל בחנק וקיום מקצת וביטול מקצת דבשאר מצות דברי הכל פטור מתיב רב המנונא [1]ללכת זו מצות עשה בה זו מצות לא תעשה ואי סלקא דעתך בעבודת כוכבים עשה בעבודת כוכבים היכי משכחת לה תרגמה רב חסדא [2]ונתצתם רב המנונא אמר מחלוקת בעוקר הגוף בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות וקיום מקצת וביטול מקצת דעבודת כוכבים דרחמנא אמר מן הדרך אפילו מקצת הדרך אבל קיום מקצת וביטול מקצת דבשאר מצות דברי הכל פטור ת"ר [א]המתנבא לעקור דבר מן התורה חייב לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר ובעבודת כוכבים אפילו אומר היום עיבדוה ולמחר בטלוה דברי הכל חייב אביי סבר לה כרב חסדא ומתרץ לה כרב חסדא רבא סבר לה כרב המנונא ומתרץ לה כרב המנונא אביי סבר לה כרב חסדא ומתרץ לה כרב חסדא המתנבא לעקור דבר מן התורה דברי הכל בחנק לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר והוא הדין לרבנן ובעבודת כוכבים אפילו אומר היום עיבדוה ולמחר בטלוה חייב מר כדאית ליה ומר כדאית ליה רבא סבר לה כרב המנונא ומתרץ לה כרב המנונא המתנבא לעקור דבר מן התורה בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות חייב מר כדאית ליה ומר כדאית ליה [ג]לקיים מקצת ולבטל מקצת בשאר מצות ר"ש פוטר והוא הדין לרבנן ובעבודת כוכבים אפילו אומר היום עיבדוה ולמחר בטלוה חייב מר כדאית ליה ומר כדאית ליה א"ר אבהו א"ר יוחנן [ב]בכל אם יאמר לך נביא עבור על דברי תורה שמע לו חוץ מעבודת כוכבים שאפילו מעמיד לך חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו תניא רבי יוסי הגלילי אומר הגיע תורה לסוף דעתה של עבודת כוכבים לפיכך נתנה תורה ממשלה בה שאפילו מעמיד לך חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו תניא א"ר עקיבא חס ושלום שהקדוש ב"ה מעמיד חמה לעוברי רצונו אלא כגון חנניה בן עזור שמתחלתו נביא אמת ולבסוף נביא שקר: וזוממי בת כהן: מנהני מילי אמר רב אחא בריה דרב איקא דתניא ר' יוסי אומר מה ת"ל [ג][3]ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו לפי שכל [ד]המזוממין שבתורה זוממיהן ובועליהן כיוצא בהן בת כהן [ה]היא בשריפה ואין בועלה בשריפה זוממין איני יודע אם לו הוקשו אם לה הוקשו כשהוא אומר לעשות לאחיו [ו]לאחיו ולא לאחותו:

הדרן עלך אלו הן הנחנקין

כל ישראל [ז]יש להם חלק לעולם הבא שנאמר [4]ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר [ח]ואלו שאין להם חלק לעולם הבא [ט]האומר אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפיקורוס ר"ע אומר אף הקורא בספרים החיצונים [י]והלוחש על המכה ואומר [5]כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אבא שאול אומר אף [כ]ההוגה את השם באותיותיו [ל]שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא שלשה מלכים ירבעם אחאב ומנשה ר' יהודה אומר מנשה יש לו חלק לעולם הבא שנאמר [6]ויתפלל אליו [מ]וישמע תחנתו וישיבהו ירושלים למלכותו אמרו לו למלכותו השיבו ולא לחיי העולם הבא השיבו ארבעה הדיוטות בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי: **גמ'** וכל כך למה תנא הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים שכל מדותיו של הקב"ה [נ]מדה כנגד מדה דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מניין שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה שנאמר [7]ויאמר אלישע שמעו דבר ה' [וגו'] כעת מחר סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל בשער שומרון וכתיב [8]ויען השליש אשר [ס](המלך) נשען על ידו את איש האלהים ויאמר הנה ה' עושה ארובות בשמים היהיה הדבר הזה ויאמר [ע]הנך רואה בעיניך ומשם לא תאכל

וכתיב

מחלוקת. דרבנן ורבי שמעון בנביא בעוקר כל הגוף בעבודת כוכבים ואומר נצטויתי ברוח הקודש מפי הגבורה להתנבאות לעקור כל מצות עבודת כוכבים מן התורה או לקיים מקצת ולבטל מקצת בהאי הוא דקאמרי רבנן סקילה משום דבהאי עניינא דכתיבא הדחה בנביא דגמרי סקילה מיניה בע"ז הוא משתעי דכתיב ובא האות והמופת וגו' נלכה ונעבדה [ה] היינו עקירת הגוף ובטול מקצת התם נמי כתיב בסיפא יומת כי דבר סרה וגו' להדיחך מן הדרך ואפי' במקצת במשמע ומיהו לא מישתעי קרא אלא בע"ז דדבר למד מעניינו: **אבל עוקר הגוף דשאר מצות דברי הכל בחנק.** דנפקא לן מקרא אחרינא האמור בפרשה אחרינא דלא כתיב בה הדחה אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי (דברים יח) והיינו מה שלא שמע וכתיב ומת הנביא ההוא וכל מיתה האמורה סתם חנק הוא: **פטור.** דהתם דבר כתיב דבר שלם ולא חצי דבר: **ללכת זו מצות עשה.** ברייתא היא בספרים[ו] גבי פרשת נביא המדיח דכתב בה הדחה (שם יג) להדיחך מן הדרך אשר צוך ה' אלהיך ללכת בה וגו' ודריש קרא יתירא ללכת זו מצות עשה דמשמע לעשות ולא משמע אזהרה: **בה לא תעשה.** דגמרינן מאשר חטא בה[ע] דבלא תעשה מיירי אלמא דשאר מצות נמי הכא גבי הדחה כתיבי דאי לא משתעי קרא אלא בע"ז מאי עשה איכא: **ובין בשאר מצות.** דהאי ללכת בה לא משמע ליה לרב המנונא אוקמתם: **דרחמנא אמר מן הדרך.** ואע"ז קאי דאכתי לא איתרבו שאר מצות בהאי עניינא דללכת בה כולה משמע: **ד"ה פטור.** ואפילו מחנק דהתם דבר שלם כתיב ולאו אעוקר דברי תורה האי כי יזיד לדבר דבר קאי דהתם סקילה הוא אלא אדברים בעלמא כגון צדקיה בן כנענה: **היום עובדה.** כלומר היינו קיום מקצת וביטול מקצת: **כרב חסדא.** דאמר בע"ז הוא דפליגי אבל בשאר מצות עוקר הגוף הוא בחנק וביטול מקצת פטור: **ר"ש פוטר והוא הדין לרבנן.** דגבי חנק דבר שלם כתיב ולרב חסדא הא דנקט ר"ש הא קמ"ל דרישא דקתני סתמא חייב ואפילו לרבנן בחנק דרבי שמעון הוא דקא מחייב חנק ולא סקילה דשאר מצות בעניינא הדחה דסקילה לא כתיבי: **מר כדאית ליה כו'.** לרבנן בסקילה לרבי שמעון בחנק [פ] והוא הדין לרבנן ולרב המנונא. האי דנקט ר' שמעון רבותא הוא כלומר ואפילו מחנק דרבי שמעון פטור וכ"ש מסקילה דמחייבי ליה רבנן בעוקר את הכל: **אם יאמר לך נביא.** המוחזק עבור על דברי תורה הכל לפי תקנת השעה כגון אליהו בהר הכרמל בשחוטי חוץ: **נתנה התורה ממשלה בה.** כלומר אפילו תראה אותו נביא מושל ועושה כרצונו דכתיב (דברים יג) ונתן אליך אות או מופת: **שתחילתו נביא אמת.** כגון חנניה הנביא והאי ונתן אליך אות בעודו נביא אמת יתן לך אות בנבואה אחרת ולבסוף כשיחזור להרשיע יאמר לעבוד עבודת כוכבים וסמוך עלי שהרי מוחזק אני על ידי אות ומופת שנתתי לך כבר: [צ] **לרשות הבעל.** כגון מסרה האב לשלוחי הבעל ועדיין היא בדרך ולא קרינן בה בית אביה: **לאותה מיתה.** שהיו מחייבין את הנידון: **ובועלה.** כלומר וכל הבועלים נידונין כמיתת הנבעלת חוץ מבועל בת כהן: **מה ת"ל לאחיו.** לכתוב כאשר זמם לעשות ולישתוק: **אם לו הוקשו.** לבועל שהיו מחייבין אותו חנק: **אם לה.** שמחייבין אותה שריפה: **לאחיו ולא לאחותו.** כל היכא דבעדותן מחייבין איש ואשה ודינן חלוק כי הכא לו הוקשו:

הדרן עלך אלו הן הנחנקין

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. מעיקרא איירי בארבע מיתות ומפרש ואזיל להו לכולהו והדר מפרש הני דאין להם חלק לעולם הבא: ה"ג **האומר אין תחיית המתים מן התורה.** [ק] שכופר במדרשים דדרשינן בגמרא לקמן [ר] מניין לתחיית המתים מן התורה ואפי' יהא מודה ומאמין שיחיו המתים אלא דלא רמיזא באורייתא כופר הוא הואיל ועוקר שיש תחיית המתים מן התורה מה לנו ולאמונתו וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא הלכך כופר גמור הוא: **אפיקורוס.** מפרש בגמרא [צט:]: **ספרים החיצונים.** מפרש בגמרא [ק:]: **גמ'**

ויהי

מסורת הש"ס

א) [הוריות ד:], ב) [הוריות ד:], ג) [הנהו חמש תיבות ועשיתם לו כאשר זמם לעשות נראה דאינם מן הגירסא אלא עיקר הגי' כדאיתא בפירש"י מה ת"ל לאחיו], ד) [י"ג המומתין], ה) [לעיל נא. ע"ש], ו) [שם:], ז) [ע"ז יח.], ח) שבועות טו:, ט) ע"ז יח., י) חגיגה טו:, כ) [ויעתר לו], ל) [צ"ל למלך], מ) [צ"ל הנכה], נ) [דברים יג], ס) [ראה יג ו], ע) [ויקרא ד], פ) הוא דבור בפ"ע. רש"ל, צ) מן ד"ה לרשות עד ד"ה מה ת"ל שייך למתני' לעיל פט., ק) כ' ב"ש שאין זה מדברי רש"י, ר) [ע"ב ולא:],

◆

גליון הש"ס

מתני' כל ישראל יש להן חלק. עי' כתובות דף קג ע"ב תוס' ד"ה מזומן: שם האומר אין תחיית המתים. עי' סוטה ד"ה ע"א תוד"ה כל: שם ההוגה את השם. עי' סוכה דף ה' ע"א תוד"ה יו"ד ה"א. שבועות דף לד ע"א תוס' ד"ה באלף: גמ' מדה כנגד מדה. עי' סוטה דף ח' ע"ב:

◆

מוסף רש"י

ואין בועלה בשריפה. אלא בחנק כשאר אשת איש (מכות ב.). **לאחיו ולא לאחותו.** ולא כאשר זמם לעשות לאחותו, אבל בכל שאר מיתות השוה הכתוב אשה לאיש, וזוממי אשה נהרגין כזוממי איש, כגון שהעידוה שהרגה את הנפש, שחללה את השבת, נהרגין במיתתה, שלא מיעט כאן אחותו אלא במקום שיש לקיים בהן הזמה במיתת הבועל (דברים יט יט).

הדרן עלך אלו הן הנחנקין

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ט מהל' יסודי התורה הל"א והל' ג ד]:

פא ב מיי' פ"ט מהלכות יסודי התורה הל"ג והל"ה והיינו לפי שעה וע"ש:

א ג מיי' פ"ג מהלכות תשובה הלכה ה:

ב ד מיי' שם הלכה ו:

◆

תורה אור השלם

1. וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יג ו

2. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: דברים יב ג

3. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יט יט

4. וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר: ישעיהו ס כא

5. וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ: שמות טו כו

6. וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע מְנַשֶּׁה כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: דברי הימים ב לג יג

7. וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְּבַר יְיָ כֹּה אָמַר יְיָ כָּעֵת מָחָר סְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: מלכים ב ז א

8. וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ נִשְׁעָן עַל יָדוֹ אֶת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר הִנֵּה יְיָ עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּכָה רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכֵל: מלכים ב ז ב

SHAS MOZNAIM